

Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год выдання 36-ы
№ 58 [2212]
25 ліпеня 1967 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

РАДАСНЫЯ ВЫНІКІ

Б. Забораў, А. Лось, А. Кашурэвіч, Г. Папаўскі, За пэўна выданне інж. за вынікамі паказанай у рабоце, за актыўны ўдзел у выпуску выданняў, што былі прадставілі на Міжнароднай выставі, адзначаны дыпламай галоўнага ўдзельніка Міжнароднага кінафестывалю імя Я. Купалы Р. Шапаўвала, друкарня кінабачна Р. Паніш і А. Радзюльскага і інш. За мастацкае рэдагаванне кіно адзначаны В. Базіш і К. Кобызев (выдавецтва «Народная асвета»). Узнагароджаны дыпламай таксама А. Жыжурка — галоўны рэдактар, Ю. Карачун — галоўны мастак і іншыя работнікі выдавецтва «Ураджай».

Сярод адзначаных дыпламай — работнікі выдавецтва і друкарні «Звязда»: друкары, літвынкі, рэдактары, перапісчыцы.

З чатырох кіно, якія экспанавала Беларусь на Міжнароднай выставі, каля сарака заважалі ўзнагароды.

ПАСЛЯДАХ ПА ПЬЕМНЫХ ГАДОУ

Свой уклад у падрыхтоўку да свайго юбілею Саветскай ўлады ўнеслі і работнікі музеяў рэспублікі. Новая экспазіцыя, дакументы, фатаграфіі расказваюць наведвальнікам пра падары саветскага народа — народа-рэвалюцыянера, воіна і стваральніка.

ДАКУМЕНТАМ І СЛОВАМ

Вышыванне ў цыперскага памалення гонару за справы бальшэў, што змагаліся за саветскую ўладу, гонару за чужыні сямінацкіх дзён — вось мэта густарак і лентчэй, якія праводзяцца работнікі нашага музея, прапагандуючы Тэзісы ЦК КПСС да 50-гадовага юбілею Кастрычніка.

На многіх падарыствах, устаноўках і школах Гродна выступіла маладая супрацоўніца Людміла Мікалаўна Крупава. Яна расказвала пра падары Гродна, імямі якіх названы вуліцы Гродна. Гэта рэвалюцыянеры, выдатныя дзеячы культуры, навуки, Героі Саветскага Саюза і г. д.

Тэма лентчэй, з якой выступае за галіцы аддзела гісторыі музея Ядвіга Францішэўна Васноўна — «Гродзеншчына ў новай пачатковай».

Музей падрыхтаваў перасонную фотавыставу, якая адлюстроўвае поспехі Гродзеншчыны за гады Саветскай ўлады. Выстава пабывала ўжо ў многіх раёнах вобласці.

ГОМЕЛЬШЧЫНА У ФОТАЗДЫМКАХ

Тры месяцы наш музей падрыхтаваў і прывезла ў Гомель 50-гадова Саветскай ўлады. Зараз работа завершана. Я не даць перапісчыцы матэрыялы экспазіцыі. Лепш расказаць пра гэтыя гады, чым перапісчыць іх. У гэтых здымках, сабраных нашым музеем, зроблена 30 фотамонтажаў. Кожны мае пэўную тэматычную накіраванасць: «Нарышкі», «Гомель у мінулым», «Становленне Саветскай ўлады», «Гомель — сёння і г. д.

Фотамонтажы ўключаны ў экспазіцыю музея, а таксама шырока выкарыстоўваюцца ў афармленні выставак, прысвечаных 50-гадоваму Саветскай ўладзе, у клубах, школах, чыровых кутках, вітрынах магазінаў і г. д.

М. ГАТЮКІН, галоўны хавальнік Гомельскага краязнаўчага музея.

АДЗІН ДЗЕНЬ

Ф. А. Асташына з хваляваннем успамінае, як дзевяці гадоў гадоў назад тую ішоў крывавы бой...
Экспуравод гаворыць пра дзевяці гады стравіліся крыві і яго горады Гомель, які дзевяці гадоў заўважылі, а пасля перадае слова вета-рынары дэпартаменту С. Т. Міхалюк, які прыходзіць у Жытоміршчыну.

Пра партызанскіх вояў уступіў у менамі Насімовічскага раёна. Камбат сярэняў К. Пікаваў спытаўся на ўсхваляваных жыхароў, ці жыве яшчэ сестра Ганна, якая працавала да вайны ў гэтым раёне аграномам. Яму з хваляваннем адказвае: «А вось яна жыве а лепш у гэтым партызанскім раёне». Крывавы бой у Гомельскай вобласці.

Вясенні фатаграф татаў зямлі сустрачаюцца. Зараз фатаграфія вясняў у нас і Ганна Іваніўна расказвае пра сутрачкі, пра партызан, пра брата, які працуе цяпер у Новадубавіце. Так прайшоў адзін дзень у нашым музеі.

М. Мельнікаў, дырэктар краязнаўчага музея ў Крычэве.

ПАРА МАЛАДОГА ХЛЕБА

Адгрымей маладзёжы, адшумей цёплымі ліўнямі і бей ланцамі садоў зліўня май. Адшумей ірванымі лугам, адшумей носамі ласкавым хэрэвам. Пахам лівага цвету, ірваным агурочкам і маладой бульбы пльыве над роднай зямлёй сплюснута лённе. Неўтрываю надшыла пара, якой хлебавод справяду чакае, які святла, — пара жніва, пара маладога хлеба...

Рэспубліка справіла ўжо жніўню. Спачатку свята гэтае прайшло на Пішчынцы, пасля на Гомельшчыну і Брасцшчыну, а сёння ступіла ўжо і на Міншчыну.

Пачалося жніва. На палі вышлі дзяткі, сотні камбайнаў і санатэхнікі. Паток зерня, што кхлінуў у дзяржавыя засені, з ножным днём расце і мацнее. Спэцна папрацавалі хлебаводы — урадніка юбілейнага года абяцае быць вышнім, сапраўды юбілейным...

Вось яны, «стэпаныя нарэбі», надзейныя памочнікі працаўдольцаў зямлі. У гэтым дні яны — аграпа палю рэспублікі. Дзесяць такіх магутных «жней» вышлі на палі са свайго «Крыніца» Камыльскага раёна, дзе фотаканспандант БЕЛТА П. Наматару зрабіў гэты здымак.

Спорушка праца. Хлебаводы абляцоўць убрэць ураджай хутка і без страт.

— Добры дзень, жывіце! Добры дзень, пара маладога хлеба!

ДЭВІЗ: ГУМАНІЗМ, МІР, ДРУЖБА У ІМЯ ПРАГРЭСУ

Закончыўся V Міжнародны кінафестываль у Маскве. У гэтым творчым сабраванні — адным з самых прадэстаўчаных і свабодных у дзевяці краінах. Два тыдні на экраны Крамлёўскага Палаца з'явіліся, Цэнтральнага Дома кіно і Палаца піянеру дэманстраваліся конкурсныя стужкі — мастацкія, кароткаметражныя і даўжыня. 20 ліпеня аб'явілі вынікі творчага сабравання.

Па конкурсу паўметражных мастацкіх фільмаў прысуджаны:

ВЯЛІКІ ПРЫЗ — за лепшы мастацкі паўметражны фільм — саветскаму фільму «Журналіст» і венгерскаму «Башка». ЗАЛАТЫ ПРЫЗ — спецыяльная прэмія журы — фільму «Адхіленне» (Балгарыя). ЗАЛАТЫ ПРЫЗ за лепшы фільм маладой кінематэграфіі, эканарэалістычна-жыццёвы «У сельве няма зорак» (Перу). СЯРЭБРЯНЫ ПРЫЗ — спецыяльная прэмія журы — фільму «Замінае карыяна» (Чэхаславакія). СЯРЭБРЯНЫ ПРЫЗ за лепшы мастацкі фільм «Вестрыя» (Польшча) і «Аперэтыя» («Святы Яўрыер» (Італія) — «Лепшы кінажэніт»; яшчэ адні сярэбраны прыз пазалі фільмы «Валкія белая вож» (Японія) і «Падпечыны» (Югаславія).

За лепшае выкананне мужчынскай ролі пры прысуджаны Паулю Сцюфіду (Вялікабрытанія), які стварыў вобраз Томаса Мора ў фільме «Чалавек на ўсе часы». Прэмію за лепшае выкананне жаночай ролі падзялілі Сандзі Даніс (ЗША) і Грэнет Мелайт (Швейцарыя). Ганаровым дыпламай журы за творчасць, накіраваную ў абарону чалавечай годнасці, супроць гвалту і прыгнёту, узнагароджаны амерыканскі кінарэжысёр Фрэнк Цыменен.

Па конкурсу кароткаметражных фільмаў прысуджаны:

ЗАЛАТЫ ПРЫЗ — дзіюм і в'етнамскім хронікальным стужкам «Партызаны Ку-Ці» (Нацыянальны фронт вызвалення Паўднёвага В'етнама) і «Ля вятро ветру» (ДРВ). СЯРЭБРЯНЫ ПРЫЗ — фільмам «Голас вадзі» (Інданезія), «Паданне аб адной рускай меці» (СССР), «Ханой, аўторак, 13» (Куба), «Прыватнае жыццё зямлёўца» (Вялікабрытанія). Дыпламай узнагароджаны «Валейбол» (Канада), «Мужчыны са сцягам» (Чэхаславакія) і «Фестываль ірландскай народнай музыкі» (Ірландыя).

Па конкурсу дзіцячых фільмаў адзначаны:

ЗАЛАТЫ МЕДАЛЕМ — фільм сумеснай японска-саветскай вытворчасці «Маленькі ўцячка». СЯРЭБРЯНЫ МЕДАЛЕМ — кінакарціна «Ручка» (СССР), «Дзіцячыя хворобы» (Венгрыя), «Спаканні на роліках» (ЗША). Ганаровым дыпламай журы узнагароджаны кінастужкі «Іх прасведзальніцтва» (Югаславія), «Кветка паводзі» (Фінляндыя), «Хэрвен і Мюзак» (Швейцарыя).

ЖУРЫ МІЖНАРОДНАГА ФЕДЭРАЦЫІ КІНАКРЫТЫКІ (ФІКРАС) прысудзіла прэмію ў выглядзе дыплама кінажэнітаў (УНІАІЭК) прысудзіла прэмію фільму «Дзвінкі рабочае» (Фінляндыя). Міжнародная гільдыя кінажэнітаў прысудзіла прэмію фільму «Валкія прагулка» (Францыя).

ШЭРАГ КІНАКАРЫТІ АДНАЧАСНА УЗНАГАРОДАМІ ГРАМАДСКІХ АРГАНІЗАЦЫІ, ГАЗЕТ І ЧАСОПІСАУ САВЕЦКАГА САЮЗА.

У іх ліку прызы Саюза пісьменнікаў СССР — «Вешер з Арсэа» (Алжыр); Саюза кінематэграфістаў СССР Эміліо Фернандэс — стваральнік фільма «Верны салдат Пано Віль» (Мексіка) і рэжысёр Рэнэ Клемэн — за распрацоўку тэмы супраціўлення фашызму; Саюза журналістаў СССР — «Хлеб і ружь» (ДР) і дакументальны фільм «Закон» (Венгрыя); Саветскае камітэта абароны міру — «Світанак» (Туніс), «На аднаго чалавек больш» (Францыя) і даўчыя кароткаметражныя фільмы «Хромаробія» (Бельгія); Камітэта маладзёжна-роўнага арганізацыі СССР — мастацкі фільм «Генуан Ван Чой» (ДРВ) і іншыя.

Сяргей ЮТКЕВІЧ, кінарэжысёр, неродны артыст СССР, старшыня журы конкурсу паўметражных мастацкіх фільмаў пятага Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю

ДЭВІЗ: ГУМАНІЗМ, МІР, ДРУЖБА У ІМЯ ПРАГРЭСУ

КІНАФЕСТЫВАЛЬ, які праводзіцца раз у два гады ў сталіцы Саветскага Саюза, адзначаецца ад ішрагу міжнародным кінажэнітаў сваім сапраўды глыбокім творчым характарам. Яго дэвіз — «За гуманізмам кінамастаства, за мір і дружбу паміж народамі!» — дагэтушка выражана вышэйшым паставітым перад іх высакоронаму мэту.

Літвянчынам прадэстаўчаны на конкурс творы экраннага мастацтва, наша журм змалодзіла ў сваіх мэркаваннях не толькі з вучка кінематэграфічных якасцей, эстэтычных вартасцей, але і з грамадзянскай каштоўнасці іх у плане вывядзення найбольш істотных сацыяльных праблем нашага часу.

Сапраўднымі вядлікім пэрыядам на долю тэатраў прагрэсіўнага рэалістычнага напрамку кінамастаства і ў прыватнасці, кінематэграфіі сацыялістычных краін.

Па правах Вялікі прыз пазалі савецкі фільм «Журналіст» і венгерскае карціна «Башка». Значна, што абстава гэтыя творы іх аўтары прывялілі суманісты, хвала іх у дзевяці краінах, але і дэжурны капіталістычна-грамадства, дзе вырас гэты драпежнік.

Вельмі важна, як менавіта, тэ, што ў карціне «Журналіст» паказаны дзючыны рост нашых рабочага класа, дзючыны для іх маральнае корчы жыцця, што завадзіла яшчэ не так даўно ізаляцыі, сталі натуральным месцам штодзённага быцця.

Рэжысёр гэтага фільма аталі расказаў пра сваіх героў і тэрафа, па тэрафа, у сапраўды наватарскай манеры, без фальшывых фраз і націўчывай дах сьцяў Сяргей Герасімаў застаў і ўдзельнікам мастаком, які забягае прымітыўным паралелі.

У той час як фільм «Журналіст» створаны адным са старэйшых мастакоў саветскай кінематэграфіі, венгерскае карціна «Башка» паставілена амаль дэзюбатына — гэта ўсёго толькі другая работа маладога рэжысёра Іштвана Саба. Таланцівы венгерскі кінематэграфіст абраў для свайго апаратажы мову па-сапраўдному пачынаючы, метафарычна, якая дапамагае выказаць вядлікі жыццёвы змест.

Залаты прыз фестывалю прысуджаны балгарскае карціне «Валкія прагулка» Грэнет Мелайт і Тодара Стэянава. Пры-

цэнава іх глыбокая і тонкая аналітычная думка, умнене раскрыць скажаны, шматгранны свет сучасніка. Пафас карціны ў сьвятэржэнні гарманічнага развіцця асобы ў сацыялістычным грамадстве.

Сапраўдным акцёршым фестывалю стала перанаканна карціна «У сельве няма зорак» рэжысёра Арманда Рубэса Галэа, якая атрымала залаты прыз за лепшы твор краіны, у якой пачынае развіцця найвышэйшая кінематэграфія. Назва карціны, апача ітаральнага, мае тэра, сімвалічнае, звычанае: сельва — джунглі, цераз які прабіраецца герой фільма, але і дэжурны капіталістычна-грамадства, дзе вырас гэты драпежнік.

Спецыяльным сярэбраным прыз журы прысуджаны фільму «Ручка» для кірматы, створаным адным са старэйшых і буйнейшых рэжысёраў Чэхаславакіі Атакарам Ваўраў. Экранізацыя пазму Францішка Грўбіна, Ваўра знайшў фара, які прывялілі на экране рэалізму і романтизму гэтай кірматы-філасофскага тэра.

Прыза за лепшае выкананне мужчынскай ролі ўстаноўчы амерыканскі актёр Пол Сцюфілд, шырока вядомы ў нашай краіне. Ёсць артэсты-нашкі, марыяжэні і рука рэжысёра. І гэты артэсты — творчыя асобы, мыслілі са сваймі тэмамі ў мастацтва. Да такіх мастакоў належыць і Пол Сцюфілд. І хача ў ролі Томаса Мора яму не дадзена ўжо саксім сьвятэржэн раскрыць той аўтарскае аўтары, якім ён уважыўся ў нашай сацыялістычнай, апача ітаральнага, мае тэра, сімвалічнае, звычанае: сельва — джунглі, цераз які прабіраецца герой фільма, але і дэжурны капіталістычна-грамадства, дзе вырас гэты драпежнік.

Прыза за лепшае выкананне жаночай ролі прысуджаны амерыканскае артэсты Сандзі Даніс

(фільм «Вешер па лосіцы», якая аталі ўзліў) і шведскае артэсты Грэнет Мелайт (фільм «Прыніш-шэры»), якія прывялілі не аб'які актёршэ талент у складаных ролях, апача ітаральнага, мае тэра, сімвалічнае, звычанае: сельва — джунглі, цераз які прабіраецца герой фільма, але і дэжурны капіталістычна-грамадства, дзе вырас гэты драпежнік.

Сяргэяна прыз пазалі японскі фільм «Валкія белая вож» і югаслаўскі — «Падпечыны». У першым з іх, створаным адным з буйнейшых і старэйшых кінамаістроў Японіі Ямамота, яшчэ адна выкрыві ўсхваляванна патажынасы, якая ўтварыла нават у такой галіцы, як медыцына. У фільме «Падпечыны» мастацтва рэжысёра В. Сліпенчына выкарыставае фоты сацыялістычна, амаль пафэтычна, патажырачы аб'які карматыстаў і прывялілі яшчэ, якія памажыюць на целе новага грамадства.

Прысуджаны прыза за лепшую кінажэнітаў італьянскае карціне «Аперэтыя» («Святы Яўрыер») стваляліца адзначае гэтую сьцяў і таленавітую работу Дзіна Рыні, у якой вывядзены лепшыя рысы італьянскага неарэалізму, сапраўды нашыя нашыя гумар.

Падпечыны вынікі пятага Маскоўскага міжнароднага фестывалю, хвала значна, што ў апошні час ірванка развіцця галіцы з паватву вельмі аб'які калекцыі фестывалю, іх аб'які сьвятэржэнна, Сапраўды, некаторыя фестывалі носіць пашыянацы, паўтэрачывы або атэрач ка-мерэтыўны характар. Маскоўскі кінафэстывалю — гэта тая сутрачкі кінамастаства і роліных краін, якая дае магчымасць ачыніць сапраўдныя каштоўнасці і спрыяе дзючы развіццю прагрэсіўнага рэалістычнага кінажэнітаў, актыві-цэна і ірванка барачыма за вядлікі прышчыны гуманізму, за дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

(АДН)

МАЙСТЭРСТВА КІНАПУБЛІЦЫСТЫКІ

Раман КАРМЕН, народны артыст СССР, лаўрэат Ленінскай прэміі, старшыня журы кароткаметражных фільмаў пятага Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю

Журы конкурсу кароткаметражных фільмаў прагледзела і абмеркавала мноства карцінаў самых разнастайных жанраў, стыляў. На многіх паслядніх журы абмеркаванне вывядзала ў вядлікую і прынцыповую размову пра лёс і творчыя пераўтварэнні любімага, павананага шматлікім гледачом мастацтва кінапубліцыстыкі. У гэтым атэрач, які падаваўшы вынікі конкурсу, апача ітаральнага, мае тэра, сімвалічнае, звычанае: сельва — джунглі, цераз які прабіраецца герой фільма, але і дэжурны капіталістычна-грамадства, дзе вырас гэты драпежнік.

Першы залаты прыз фестывалю наша журы аднаўчыла прысудзіла дзючы фільму, створаным дакументалістам В'етнама. Фільм «Партызаны Ку-Ці» прадэстаўчаны кінематэграфістамі Нацыянальнага фронту вызвалення Паўднёвага В'етнама. Фільм «Ля вятро ветру» зроблены на Ханойскай кінажэнітаў інабастэцыі. Аб'які карматы глыбока ўсхвалявалі гледачоў сваёй чалавечысцю. Аўтары былі заходзіла сьцяў і ірванка барачыма за вядлікі прышчыны гуманізму, за дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

Залаты прыз в'етнамскім кінематэграфістам, які аднаўчыла прысуджаны ішоў журы, — свядчанне не толькі прызы, але і ірванка барачыма за вядлікі прышчыны гуманізму, за дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

Сяргэяна прыз прысуджаны чэра карцінамі. Першы з іх «Голас вадзі» — створана выдатным прагрэсіўным галандскім рэжысёрам-дакументалістам Бертам Хаанстрам, вядомым саветскаму гледачу па чужоўнай стужцы «12 мільёнаў». У фільме, прымараным на святлікі Маскоўскі фестывалю, вешер Хаанстра зноў вышўе ўдзельнікам кінажэнітаў і ірванка барачыма за вядлікі прышчыны гуманізму, за дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

Сяргэяна прыз прысуджаны чэра карцінамі. Першы з іх «Голас вадзі» — створана выдатным прагрэсіўным галандскім рэжысёрам-дакументалістам Бертам Хаанстрам, вядомым саветскаму гледачу па чужоўнай стужцы «12 мільёнаў». У фільме, прымараным на святлікі Маскоўскі фестывалю, вешер Хаанстра зноў вышўе ўдзельнікам кінажэнітаў і ірванка барачыма за вядлікі прышчыны гуманізму, за дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

ПРАЗ ГАДЫ

Зараз гэтыя фатаграфіі знаходзіцца ў нашым краязнаўчым музеі ў аддзеле гісторыі грамадзянскай вайны. З пажоўклых ад часу карткі глядзіць 60 маладых хлопцаў Гэта ўдзельнікі Палескага паўстання супроць беларускага ў 1916—1920 гадах.

У час Алічынскай вайны адзін з удзельнікаў паўстання савава фатаграфія. Потым нейкім чынам пра таякіна дэдаваў сусед-зарадні і пэрадаў здымак фэстала. Фітэраграфія з'явілася ў нашым краязнаўчым музеі ў аддзеле гісторыі грамадзянскай вайны. З пажоўклых ад часу карткі глядзіць 60 маладых хлопцаў Гэта ўдзельнікі Палескага паўстання супроць беларускага ў 1916—1920 гадах.

Пэра справы старых партызан імі расказвае нашым наведвальнікам, дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

К. КОЖЫНА, дырэктар Столінскага краязнаўчага музея.

ПРАЗ ГАДЫ

Зараз гэтыя фатаграфіі знаходзіцца ў нашым краязнаўчым музеі ў аддзеле гісторыі грамадзянскай вайны. З пажоўклых ад часу карткі глядзіць 60 маладых хлопцаў Гэта ўдзельнікі Палескага паўстання супроць беларускага ў 1916—1920 гадах.

У час Алічынскай вайны адзін з удзельнікаў паўстання савава фатаграфія. Потым нейкім чынам пра таякіна дэдаваў сусед-зарадні і пэрадаў здымак фэстала. Фітэраграфія з'явілася ў нашым краязнаўчым музеі ў аддзеле гісторыі грамадзянскай вайны. З пажоўклых ад часу карткі глядзіць 60 маладых хлопцаў Гэта ўдзельнікі Палескага паўстання супроць беларускага ў 1916—1920 гадах.

Пэра справы старых партызан імі расказвае нашым наведвальнікам, дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

К. КОЖЫНА, дырэктар Столінскага краязнаўчага музея.

ІДЕ НАПРУЖАНА РАБОТА

Іде напружана работа па афармленню Беларускага дзяржаўнага Алічынскай вайны. Да пэрадаў аддзела Саветскай ўлады тут адрабляюцца новыя экспазіцыі, дзючынага чалавек, за мір і дружбу паміж народамі, якія насаяжыю нашу планету.

Уладзімір Лашчэвіч, Алісей Бурачэўскі, Мікалай Кірвідаў і Валодзіцкі Канцэрт

ЖЫЦЦЁ — ГАРЭННЕ

ЁН ДОўГА пещі ў ма-
рах і працаю заслужыў
ле, непаўторную, ні з
чым не параўнаную радасць су-
стрэчы са сваёй першай кніж-
кай. Ён нават жыў прадуман-
нем гэтай радасці, падзічыч
баўся ўлюцьці яе і таварыш
шчодро дзяліцца ёю з сябрамі
і таварышамі...

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Пазычымае
ПАВЕРКА

Вера ВЯРБА

ХАРУЖАЙ

Я іду па слядах тваіх
у свет названы
Па гаючай паміці,
незгоемых ранах,
У лёс загадывай,
у вочы прамыстыя,
Я іду па слядах тваіх,
як на сплязінны чыстых,
За небакраем гадоў
ты ўсімкешся,
Я іду па слядах тваіх —
а ты аддаешся,
І ў сямізоўце з крывавы
стомай,
Боль мой новай,
радасць незвычайнай,
Я іду па слядах тваіх
у росным тумане
Де пакут нечалавечы
і чалавечы каханні,
Схіляюся
над жыццём тваім і смерцю
Кожнай крывавай маладога
сэрца,
Я іду па слядах тваіх
за справядлівацю і
мужнасцю,
За высокай годнасцю і
дружнасцю,
Кожны крок мой —
на бела паперы,
Я даю да цябе,
мая Вера!

Адаптацыя мае вясны,
Асыпаюць палестыні,
Адаптацыя ў краі,
дзе блакітныя сосны
З сонца разважаюць,
Дзе сны мае адлічэне ззяюць
І туманамі плача верасені,
Дзе вецер сушыць кашулю
Не высокім беразе,
І няма калі ўспоміць,
удумаць —
Спяваюць па замкнутым колу,
Адаптацыя з апошнім сумам
Вясны мае вяселья.

ВЯСНОВЫЯ ДАЖДЫ

Дарогамі, полем,
дзе праявілася доля
І летуценнае жыццё сустраўца
на мяккі,
Спяваюць юныя,
сонечныя і свавольныя,
Мае вясновыя,
мае дажджы,
Прачынаюць людзі ў адзіноце,
Слухаюць песню вадзі,
Як птушкі,
што заблудзіліся на балоце,
Стукаюць у вокны гады,
Чаго ж ты, сэрца,
неспаздыванага хочаш,
У вясновую ноч глядзіш —
А ў ночы
блакітныя вочы,
Глыбокія, як ціш,
І нясё
Імклівае ручанька,
Прабярэючы тонкімі ножкамі,
Салёную першую дажджынку
На залатыя пошні,
Як хочацца дакрануцца да гэтай
радасці,
Ступіць баснож
у нявыклучную чысціню
І націць
з маладой прагнасцю
Вясновага агню,
Як хочацца адчыніць шклянкі
дверы
У свет найўны
пары шчаслівай
І хочацца верыць і любіць без
меры,
Не палючыся дзён імклівы,
Дарогамі, полем,
дзе праявілася доля
І летуценнае жыццё сустраўца
на мяккі,
Спяваюць юныя,
сонечныя і свавольныя,
Мае вясновыя,
мае дажджы.

23 ліпеня Эдуард Самуйленка
Самуйленка: выдатнаму пісьменні-
ку і людзкіму чалавеку, спыні-
лася 6 шасцідзесяці гадоў. Ён па-
кінуў нас на трыццаці другім го-
дзе жыцця, у 1939 годзе. Але
творы яго жыццё і не старэюць.
Жывуць па той прастай прычыне,
што праякнуты дыханнем часу,
высокімі ідэаламі будучыні. У імя
гэтых ідэалаў пісьменнік працаваў
да апошняй хвіліны свайго жыцця,
згарваючы на вачах саброе ад смар-
ротнай хваробы.

Алесь Дудар і Эдуард Самуйленка. 1936 г.

Успамінаючы Эдуарда Самуй-
ленка сёння, праз трыццаць з ліш-
нім гадоў пасля апошняй нашай
сустрэчы, зноў і зноў думаю, яким
блудным і да балючай крыводы
нарокам быў яго жыццё і творчы
шыляк. Усёго п'яць гадоў прай-
шло ад выхаду яго першай кніж-
кі — рамана «Тэорыя Каленберн»
— у 1934 годзе да апошняга тва-
ра — п'есы «Патвель воева» ў 1939 годзе.

Пісьму Мала наму з пісьменніку уда-
лася за такі нароты час зрабіць так многа, стаць
адным з любімых пісьменнікаў і драма-
тургаў.

А колькі задум і творчых планаў засталася
надабрэньмі.

Эдуардам Самуйленкам я пасабраваў, калі
працаваў у Палонку, у рэдакцыі газеты «Чырво-
ныя Палачыны» і кіраваў палачкай філіяй «Ма-
ладнянка» ў 1927 годзе. Эдуард у той час праца-
ваў у Росіцкім сельсавеце Дрысенскага раёна,
быў актыўным карэспандэнтам нашай газеты і
пачынаў спрабаваць свае сілы ў пэзіі. А потым
жыць-дарогі развілі нас, і сустрэліся я зноў з ім
аж пра сем гадоў — у 1934. Ён за гэты час ад-
служыў у арміі, прыйшоў у «Чырвоную Палач-
чыну» і ўжо выдаў у Мінску сваё першае твор-
— «Тэорыю Каленберн», які адрозніваўся сім-
патычна і паставіў яго аўтара ў першы рад
пісьменнікаў рэспублікі. Я ж толькі прыхаў
з Ленінграда, дзе скончыў аспірантуру ў Дзяр-
жаўнай акадэміі мастацтвазнаўства, і ўладкаваў-
ся на працу ў Беларускай Акадэміі навук.

Была гэта пара маладосці — і нашай удаснай,
і маладосці краіны, пара першых пяцігодкаў, па-
ра бурных дыскусій.

У гэтым кіпенні часу шырока раскрылася
поўная любоў і дружба, поўная шунанні і ле-
туценнага душа Самуйленка. У яго было вельмі
многа саброе, Шчыры сэрца, сапраўдны тавары-
ш і друг, ён ніколі не падаваўся спакусам
ганнай славы і папулярнасці.

Вышэй сярэдняга росту, шырока ў плячах, з вя-
лікім далонямі працавітых рук, саброе і по-
ціск якіх надобна запамінаць кожнаму; са свет-
лым хвалістым вяселлем і арліным профілем;
з уважлівым дэманом, глыбока пасаджаным
ва вачы, якія сваяцкім жыццём іскрыстым гу-
марам, даціпаюць і розумам, — такі ён быў
пад час нашай другой сустрэчы.

Чалавек настольнай энергіі, багмажнага атмі-
зму, нагаснай жыццядарнасці і вяселлі,
забываў дасціпны, ён некай адрозні, з першай гу-
таркі, вынікнуў прыхільнасць да сябе. Ён валод-
ваў і выключнай памяццю і назірлівасцю.
Не кажу пра тое ўжо, што Эдуард быў чалавекам
вельмі нахатынасці і надзвычайнай працавітасці.

Памятаю, як напружана працаваў Самуйленка
ў 1936 годзе над рамана «Патвель воева», які
быў задуманы як шырокае палатно аб жыцці і
перабудове беларускай вёскі на сацыялістычны
лад, аб жорсткай класавай барацьбе ў перыяд
калектывацыі. Першыя раздзелы былі надру-
каваны ў часопісе «Полымя рэвалюцыі» ў 1936
годзе. У той жа час пісьменнік быў увесь пад ура-
жаннем наядунай пазедыі разам з В. Вольскім,
М. Хведаровічам, У. Кавальскім і Б. Мікулі-
чам у брацкую Грузію. У яго галаве раілася во-
раза «Будучыні» — лепшая твора ў нашай літа-
ратуры аб дружбе саветскіх народаў. Яны адсу-
тнілі на некаторы час даўнога задуму «Патвель
воева», і дачасная смерць не дала пісьменніку

матэрыял выжываць гэтую задуму — раман
так і застаўся няскончаным.

Працавітасць Самуйленка вынікала здзіўле-
не. Ён мог два-тры тыдні запар, не адрываючыся
ад стала, з ранку да поўначы працаваць над рэ-
чычу, якая захапіла яго. У такіх перыяды «твор-
чай апантанасці» ён жыў падзеямі сваёй твораў,
думкамі сваёй герою, мог таварыш толькі аб іх.
Пры гэтым ён раскаваў пра сваё герою, пра іх
учыні і з такой зямлівасцю і перанаснацю, што
суб'ектыві не мог не паверыць у рэальнае іх
існаванне. Ды і сам аўтар у такіх хвілін да
самазабыцця верыў у гэта.

Прыгадваюцца, як Эдуард разам з Канстанцінам
Саннікавым працаваў над сімпанічным варыянтам
рамана «Тэорыя Каленберн» — над п'есам «Сер-
жант Дроб» і Гэта былі надзвычай напружаныя
дні. Быў створаны самастойны твор, а не іспра-
ніроўка. І ўсё гэта за тры тыдні.

Аб чым былі і пісаў Эдуард Самуйленка, у яго
творах забываў адчувацца гарачае дыханне су-
часнасці. Тэматычны дыяпазон яго быў надзвычай
шырокі. Ён пісаў і аб грамадзянскай вайне,
і аб мурман будаўніцтве, і аб калектывацыі, і
бараньне з фашызмам.

Калі ж коратка сфармуляваць творчыя прын-
цыпы Эдуарда Самуйленка, дык яны выдзяляюць
прыкладна так: высокая патрабавальнасць да ся-
бе як да пісьменніка, які мае высокую адказнасць
перад чытачом; праўдзівасць, рэальнасць твора;
аб чым піша, бо мастацкі твор не першыц таленту;
дасканалая мастацкая арганізацыя таго жыццёва-
га матэрыялу, які пакладзены ў аснову твора; фі-
лігранная работа над словам; як сродак адці-
равання жыццёвых з'яў; канцэнтрацыя ў тым ці
іншым вобразе тыповых, характэрных рыс ча-
лавека свайго часу, свайго эпохі.

Пісьменнік, асабліва праявіў і драматург,
не мае права пачынаць пісаць, пакуль у галаве
у яго, у думках, у сэрцы не будзе вынашана,
выжываць ідэя асновы ідэя твора пакуль
яна не захопіць цябе цалкам, — гаварыў Эдуард
Самуйленка, і сам цвёрда прытрымліваўся гэтага
правіла.

Твор павінен быць вострасюжэтым. — Ра-
ман, апавесць, п'еса тады будучы з захапленнем
чытацца або глядзецца, калі яны пабудаваны на
дынамічным разгортанні палей, а не на маруд-
ным апісальнасці. Книга, якую можна кінуць чы-
таць на любой старонцы і ў любы час, — дрэнная
кніга!

Творы Эдуарда Самуйленка нават цяпер, праз
дзевяці гадоў пасля напісання іх адрозніваць
з неаслобным напружанням выдучу думку
і эмоцыі ад старонкі да старонкі, ад палей да
палей.

Творчая спадчына Эдуарда Самуйленка не
старэе з часам, яна застаецца каштоўным зда-
бываннем нашай літаратуры. Чытаць палей
пісьменніку за яго творчы подвиг шырай лю-
боўю да яго кніг, сардэчнай памяццю і ўдзяч-
насцю.

Алесь ЗВОНАК.

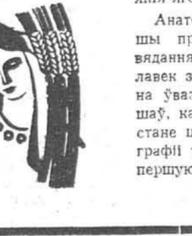
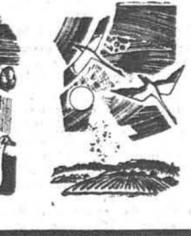
НА ГРАМАДСКІХ АСНОВАХ

Пры рэдакцыі Жыццёвай раён-
най газеты створаны грамадскі
аддзел эстэтычнага выхавання.
У яго складзе закладчы раёнага
адукацыйнага цэнтру, дырэктар
Жыццёвай музычнай школы
М. Галавач, загадчыца пед-
кабінета Я. Чарніцкая — усёго
восем чалавек. Члены аддзела
радыкуюць матэрыялы па пытан-
нях музыкі, мастацтва, літарату-
ры. З іх дапамогай шырока пра-

паганяюцца ў галаве «творчасць
пісьменнікаў», кампазітар, ма-
стакоў, артыстаў. У практыку га-
ляць уважлівы выпуск рэпартаж-
ных старонак па пытаннях літа-
ратуры і мастацтва! Адна з іх на-
прыклад, была прысвечана твор-
чым і адукацыйным паста Беларускай
Петруся Броўкі.
Гэтая частка праводзіць започ-
ны накіраваны чытачы. Шы-
рокі ўдзел прынялі чытачы ў а-

КНІЖКА — СУВЕНІР

Неўзабаве ў выдавецтве
«Беларусь» выйдзе яшчэ
адна кніжачка-сувенір
мінісцтва выданняў — вер-
шы Якуба Коласа. Ілю-
страцыі да не зрабіў ма-
стак В. Шаранговіч. Пра-
пануем вайшай увазе не-
калькі з гэтых ілюстра-
цый у натуральную ве-
лічыню.

ў руках. Калі фурманка параўналася з парты-
занскаю засадаю, хлопцы неспадзеўна выска-
чылі з-за кустоў. Трое адрозні шунулі з воеў
і кінулі ў лёс. Нехта абрануў затарам.

— Не страляйце! — прахрыпеў узводны. —
Даганяйце і барыце, як хочаце, толькі не стра-
ляйце!

Чалавек шасці кінулася за ўпачынамі. Тра-
чыла суча да сцягу з вецця снегу. Да фу-
мана падскоўны была матрос Зянон Раговіч:

— Што вясці, юда?
Нягледзі шляхцюк увесь калаціць, аж пад-
скокала рэдзённая казлянка бародка:

— А брацка, не ведаю. Самі яны накла-
дзі. Пад саламаю, здзіца, нестача есь, —
лептаў шляхцюк. — Я ж не внаваты, жы-
васлаў у падвоў пачалі...

— Нябось, мужык на такое здзела не ўзя-
лі, — псё маць, шэршыя чарназды! — даўся
Цімох Валодзька, перакульваючы сані з сало-
маю.

На снег падлазілі скітанчы, як вукадзі, ку-
льмёныя стужкі і брауніцы да тапарыльня
кулямёты. Хлопцы іх адрозні адцягнулі і па-
ставілі за кусты абанал дарогі. Згрэблі ў са-
салу, каб і знаку не было.

— Ты от што, пакуль цялі, садзіся і не азі-
раючыся, паганяй у Граб'ё. Спытаюць нашы,
скажы ўсё, як было.

адолець. Хоць з воесім ў лёсе і паставілі бу-
дзі з золата пшашак, але ў такую халадзку
ў іх не ўседзіш. Параліся камандзіры паміж
сабою і вырашылі на зіму прабівацца за Вя-
рэзну.

У лёсе па самыя пачы гуралі ў снезе, мароз
абнаваў насі і шчокі, яны чарнелі і абдува-
ліся, распуцілі ад холаду палыцы, задалі
вошы, тодал падцягнуў жываці і круці перад
лачкамі зорную мітульцу. А партызаны ішлі і
ішлі дзямі, спадзеючыся, апраўды, набранна
сіла, узброіцца, і як толькі сядзе снег, ула-
рыць па лётніках і назаведзі ачыціць сваю
воласць.

Максім Ляўкоў прыпынуўся, пачаў фур-
манку, на якой ехала Параска. Яна па самыя
вочы закуталася вельмікам саматканнаю хусткаю,
пасівела ад інею.

— Ты, часам, Параска, не ведаеш, куды
даеўся наш раўкомаўскі сцяг? — запытаў Мак-
сім.

— Чаму ж не ведаць? Тут ён, — і яна пра-
вела кажушыню рукавіцаю па высокіх грудзях.
Ляўкоў усміхнуўся.

— А я падумаў, што гэта ты на нішчымні-
цы так раздалася. Ну, маладзец, Веражы,
хутка спатрэбіцца.

А ў воласці разгулялася шляхта. Людзі гля-
дзелі і казалі: «Ускруцілася, як перад патвель-
беллю». У мясцад у кожным засценку гулялі
такія вяселлі, што аж дым кураў. Па тры дні
п'лі і елі, «да памражэння гловы» скакалі ма-
зуркі і падантры.

Нахай бы гулялі сабе ў «наштва», хай бы
пешыліся. Але павылаўлілі колішня бандзюні
з шайкі Казіма Ермаліцкага. Пшыўскага,
наляліся ў палічымі, гаралі па с'б'ах і па-
ласавалі бязымі і шымпаламі блізкаю і дзё-
ку партызанскаю радню, выграбалі ўсё да
нальва. Вынохвалі, шыўкавалі, чым бо шчы-
ра праліць душу пану наменданту хоць за тры
злотых,

З хаты Рамана Салаўя шляхцюкі не спусна-
лі вачэй: ведалі, што стары холадзі да парты-
зан, можа і за фронт пачаецца.

Колькі разоў прыходзіў палічым Сымон
Гавароўскі, то просбаю, то троебаю дапыт-
ваўся, куды даеўся стары, А Ганна ўсімкеш-
ца толькі:

— Маладзёвінай палейці шунань.
А ён лясце бізюном па халаве і як гарне:
— Не выскідайце мне! Кажы праўду!
— Далібог, Сымонка, пасварыліся. І каб
было за што? От, так, за пусці мех, а ў маху
смах, дык усердзілася і ў процні стары дурань
падаўся.

Як ні выкручвалася Ганна, а Гавароўскі не
верыў ёй: усё вынохвалі, як той шчыра, шы-
паруў, лаўу, шываў. Гэта ён усеў у вушы
жандарам, што Салавей налягаў павяскага да-
бра, на ім распуціцца жола, а сам у «банды-
цы» падаўся. Наляцела жандармерыя ў Рама-
ну ўбогую хату, пачалі ўсё вараць чыгары
нагамі, вынідаць з кудурна андарна. Колькі
кабачкі, кужалыня і бабоні канулі! Діан-
дар стаў у адрозні, а Сымон так усё трос,
што аж пара з яго валла. Ганна, скідаўшы ру-
кі, сядзела каля анна і не вараўшылася. Ёй
здалося, што нешта мілынулася ў двары. Гля-
нула і ледзь не ссунулася з лавы, на нейкую
хвіліну адняло мову, памятнае ў вачах: у
двары яна ўбачыла Марыльку. Увойдзе ў хату
— і пранала. Няўжо не задалаецца? Пад
паветкаю ж стаць жандарскія коні. «Дай бог
ей розум», — прашагала Ганна.

— Што, клянець, старая вядзьма? — пачуў
шэпт Гавароўскі.

— Не, дзякую, што хоць транты ператра-
сешы, ато мне ўсё не было часу, — спакоена
адказала Ганна, а ў самай сэрца надалілася,
як асінава ліст. Яна прыслуховалася, ці не
ляліе клянеці, ці не адчыняцца дзверы. Адчы-
ніцца — значыць пагібель...

А Сымон падаўраў дошкі на паду, пера-
куліў ршата з пер'ем, улаваўся і садануў
ў яго носам, Дух разліцеўся на хаце, абляпіў

яго суконную паддэўку, прыстаў да шыняля
жандара. Той дзыхаў і аднахваўся ад луку,
як ад летняй заяды.

Сымон вымакнуўся і высначыў у сенцы.
«Ну, цяпер нашы!» — зайшоўся Ганніна сэрца.
Але ў сенцах і на паवरку было ціха.

Дзверы з хаты палічымі панікнулі адчы-
ннымі. Ганна перагроблася праз парог, каб вір-
нуць, што там чаўнелася, як побач пачуўся
спрэд. Стары так і асунулася на парог, але
па вушах разануў свінчык піск, потым зноў
спрэдлілі. І ўсё сціхла. Ганна схіплася за ву-
шак, устала і выйшла з сяней. Сымон з зага-
родкі ў хлесе выцягнуў скрываўленага пад-
свінчыка і валок на сані. З гумя вынес тры
макі жыта і ўкінуў іх на воз. Палкі сталі нейкі
збонтжаныя, нібы ім было сорамна за
сваёго заната порсткага палічымна.

Ганна, скідаўшы рукі, прыперлася да сяней.
Пасля значылі пусці хлэў, замкнула гумно,
хадзіла і ўсё азіралася. Аж чую, нехта шэпча:
«Мала, не боішся, гага я».

— А божачка, божачка, злітаваўся такі.
Дзе ж ты, дачушка?

— Ідзіце, я зараз, — пачулася з-пад смало-
вых карчоў, складзёных пад паветкаю.

Хутка Марылька ўскочыла ў хату. Жанчы-
ны моцна абняліся і заплакалі.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

Анатоль Варцінскі, назваў-
шы прадмову да зборніка апавя-
данняў Ігара Хадановіча «Ча-
лавец з нашай біяграфіі», меў
на ўвазе яго саброе, тавары-
шаў, калег. Я думаю, што Ігар
стане цяпер і чалавекам з бія-
графіі тых, хто прычытае яго
першую, яго адзіную кніжку.

